

04. DORF VANDMØLLE

Arkiv reg. no.: 10.02.09

Dronninglund sogn, Dronninglund herred,

Hjørring amt.

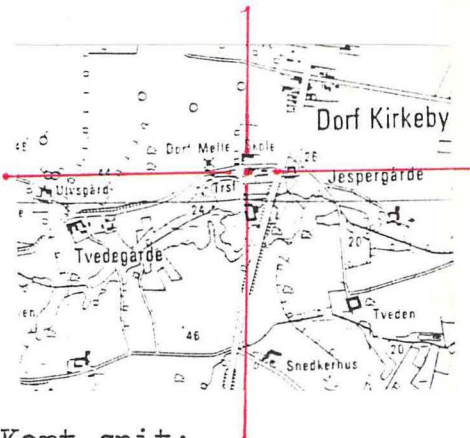
Vandmølle/ ✕

Matr. no.:

Synonym:

Foto

Kort snit:

Film/ neg. no.:

Fredning:
andet:

Alment iøvrigt:

- Dorf Vandmølle omtales i matriklen 1664, hvor den var fæstegods under Hundslund Kloster (sen. Dronninglund).

- møllen frasolgtes til selveje 1806, men gik tilbage under hovedgården efter kort tid. 1833 overgik den igen til privat ejendom.

- møllen staar endnu med sit bindingsværk og kalkede tavl. Straataget nyligt lagt. Bygningen som den staar i- dag stammer sansynligvis fra tiden omkring 1850.

- en kreds af lokale med museumsforeningen i spidsen sørger for den forsatte vedligeholdelse.

- o. 1887 opførtes en vindmølle som hjælpekraft. Se denne: 05. - 10.02.09

Nuv. ejer:
adresse:

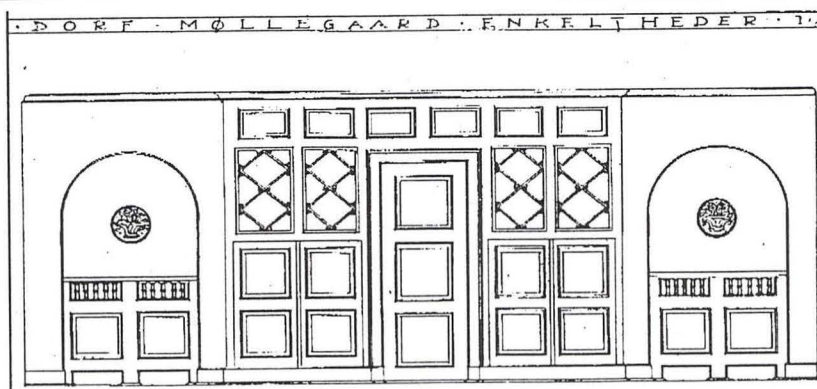
Storskovvej, Dorf, 9330 Dronninglund.
98 84 31 05 (Try Museum).

Registrant:

Bertil Larsen

dato: 04. Juli 1974/1991

ENESTÅENDE MØLLEMILJØ I DORF

Original tegning til skabsvæg med skjulte radiatorer i spisestuen på Dorf Møllegaard. Detaljen eksisterer stadig. Tegning Charles Jensen, 1924.

I Dorf lige nord for Dronninglund Storskov ligger et samlet bygningskompleks af vand- og vindmølle samt møllegård. Fagfolk betegner det som enestående i Danmark, at der her er bevaret et helt møllemiljø intakt.

Dorf vandmølle, der omtales første gang i 1664, var fæstegods under Dronninglund Slot frem til 1833. Fra 1833 til 1870 udbyggedes landbruget, så der o. 1870 lå en firlænget gård i grundmur med stråtag syd for vandmøllen.

1880'erne blev den store møllebygningstid. I 1887 byggedes til hjælp for vandmøllen i frost og tørke en vindmølle, der opførtes af møllebygger Jensen fra Stæ. Det var en kælderhollænder, beklædt med pap, løgformet kuppel og forsynet med to kværne. Det var arealmæssigt en forholdsvis lille mølle.

Under Jens Jensen, der overtog gård og møller i 1922, fik møllerne en gylden tid. Han startede handel med korn og foderstoffer og erstattede vandmøllens vandhjul med en turbine, der ved siden af kværnen til melmaling drev en dynamo til jævnstrømsanlæg, så vandmøllen og møllegården fik elektrisk lys.

I Jens Jensens ejertid øgedes gårdens jordtilliggende til 103 tdr. land. I perioden 1914-25 byggedes en ny østfløj i gule sten med vognport, svine- og ungkreaturstald, hestestald og karlekam-

mer, medens kostald og lade fik bliktag og gulkalket trempel.

1924-25 byggede familien så nyt stuehus, der var tegnet af arkitekt Charles Jensen, Nr. Sundby. Det er bygget i røde sten med tegltag og rummer 100 m² kælder med fyrrum, slagte- og bagerum med gammeldags bageovn og gruekedel, 250 m² stueetage med seks stuer, loft med fem værelser og et kornmagasin. Prisen var også efter den tid anselig, nemlig 30.000 kr., nok til at bygge en halv snes landarbejderboliger.

Jens' kone døde allerede i 1933 og Jens i 1951. Nu overtog de tre ugifte søskende, Jens, Karl og Anna, gården med begge møller. 1952 var vindmøllens tid forbi, men vandmøllen malede korn til 1990 samt producerede el helt frem til 1995. Jens døde 1990 og Karl 1992. Husdyrbruget ophørte og jorden lejedes ud. 1995 nedlagdes jævnstrømsanlægget, og stuehuset fik "købestrøm". Anna søgte nu at sikre vandmøllen gennem en fredning, men der var ikke truffet afgørelse herom ved hendes død sommeren 1996.

1970-77 har Dronninglund Kommune restaureret vindmøllen, som den fik foræret af ejerne. 1973 blev jorden omkring vindmøllen, vandmøllen, møllesøen, den omliggende bøgeskov og sump med kilde og eng naturfredet.

Formidlingen af Dorf vindmølle blev 1980 overdraget Try Museum (Museumsforeningen for Dronninglund Kommune), som bruger den som arbejdende museums-mølle. Ved Annas død i 1996 blev jorden stykket fra. Vandmøllen og gårdens bygninger samt det fredede areal blev solgt til Try Museum.

Formålet med købet var at sikre bevaringen af vandmøllen fremover, men møllegårdens bygninger rummer også gode muligheder for museumsformidling, idet de står stort set uændrede siden 1925. Til købet har Dronninglund Kommune bidraget med en rentegaranti i tre år, og FriLuftsrådet har givet tilskud med henblik på et naturcenter, der skal formidle det fredede område ved gården og den nærliggende Dronninglund Storskov. Desuden er modtaget penge fra et nyoprettet møllelaug til restaurering og forskning omkring møllekomplekset. Møllelauget har også en del medlemmer, der bidrager med arbejdskraft i stedet for penge, og begge dele er der god brug for. I øjeblikket er ESV i gang med at genskabe elværket i vandmøllen, der i hvert fald i perioder vil kunne levere strøm til møllegården.

Stuehuset er under restaurering ved beskæftigelsesmidler og frivillige og skal vise, hvorledes møllerfamilien levede, men også være kaffestue og rumme mindre særudstillinger. Vævestuen skal retableres og køkkenafdelingen med bageovn i kælderen er i brug til formidling af gamle dages husholdning.

I vognporten placeres ind til videre naturcenteret, der forhåbentlig senere kan flyttes til svinstalden og også rumme naturskole. Hestestald og karlekammer skal bevares, og de for ejendommen relevante landbrugsredskaber vises i laden. Her er også mulighed

for formidling af andet materiale. Svinestalden søges ombygget til museum for jagt og skovbrug (med støtte fra EU), da dette emne falder godt ind i sammenhæng med Storskoven og naturcentret og dette speciale ikke tidligere er behandlet i Vendsyssel. Endelig har museet altid brug for depotplads.

Anna Kathrine Nielsen, Try

Dorf vandmølle fik nye tilhængere

Der er ingen tvivl om, at Museumsforeningen har påtaget sig en stor opgave med købet af vandmøllen og Dorf Møllegaard.

Forleden var der lejlighed til at tage erhvervelsen i øjesyn, og det benyttede 70/80 interesserede sig af.

Man forstår måske bedre museumsfolkernes interesse, når man selv ser, hvad de har fået for pengene.

Vandmøllen er unik. Der findes næppe noget tilsvarende. Man bliver ikke imponeret

over dens størrelse, men mere over, hvor enkel og primitiv den er. Turbinen til produktion af jævnstrøm til gården står på sin plads med eltavle etc. Denne del af vandmøllen er fra 1921.

Møllegaarden rummer stalde, der er ret specielle, og den tids stalde er der ikke bevaret ret mange af.

Efter rundvisningen blev der givet orientering om planerne med møllen og gården, og her meldte der sig 12 personer, der vil lægge arbejdskraft i restaureringen, der iøvrigt allerede er sat i gang.

Desuden meldte der sig 12 personer yderligere til støtteforeningen.

»Vi er ovenud tilfredse med fremmøde og tilmeldingerne« siger museumsinspektør Trine Nielsen, »men vi kan naturligvis fortsat bruge flere frivillige og støttemedlemmer«.

bj

Der var stor interesse for at se den gamle vandmølle og omgivelserne

VENDSYSSÆLS TIDENDE
13. MAJ 1997

Gæsterne på vej ind i vandmøllen. I bygningens bindingsværksdel boede møllersvendene med sin familie.

70 deltog i første rundvisning i den gamle mølle

Stor interesse for Dorf vandmølle

Tekst: Dorte Geertsen

Foto: Jens Astrup

DORF: Selvom en del af gæsterne ved Dronninglund Museumsforerings informationsmøde på Dorf Vandmølle sivede hjem efter rundvisningen for at se landskamp i fjernsynet betegner foreningens formand, Runa Christensen, arrangementet som en succes. Interessen for at se de gamle bygninger, der for første gang blev åbnet for offentligheden, var stor.

- Befolkningen har altid synes, at Møllegården var spændende. Mange har leget ved Møllesøen som børn, og nu fik de så muligheden for at se det hele indefra, siger Runa Christensen.

Det offentlige møde blev holdt for at skaffe støtte til restaureringen og vedligeholdelsen af vandmøllen, som Dronninglund Museumsforening har købt. Foreningen har i omdelte foldere

bedt om både praktisk hjælp og penge til formålet, og på det offentlige møde onsdag aften meldte mange sig med især praktisk hjælp.

- Vi har fået tilsagn om arbejdstimer fra blandt andet en elektriker, en murer og en tømrer. Den unge tømrer begrundede sin interesse for vandmøllen med, at han sjæl-

manget fælt!

Bygningerne omkring møllerne i Dorf har altid tiltrukket sig opmærksomhed. Specielt har det nok undret ældre borgere, at ejeren i 1924 rev det gamle stuehus med stråtag ned, og i dets sted byggede et nyt og noget mere herskabeligt stuehus, der var den første landejendom i området med indlagt elektricitet. Strømmen kom fra den turbine, der samme år havde erstattet det gamle vandhjul. Da det nye stuehus skulle bygges lå det dengang relativt nye fodermesterhus i vejen,

og det blev derfor flyttet.

- Det nye stuehus er en charmerende blanding af gammelt og nyt. Man fik elektricitet, centralvarme og badeværelse, og det var ikke almindeligt dengang. Men samtidig bibeholdt man den gamle, murede bageovn. Byggeriet og flytningen af fodermesterhuset har nok affødt en del snak på egnen, fortæller Runa Christensen.

Museumsforeningen vil i løbet af sommeren arrangere endnu en rundvisning i den gamle vandmølle.

Vandmøllens kværn var i brug til grutning af svinefoder indtil 1970'erne, fortalte museumsinspektør Anna Katrine Nielsen

Aalborg Stiftstidende
02. maj 1997.

Dorf Mølle Skole
Trsf
Dorf Mølleegård

Dorfgade

Løgtholtsled

Jordbroen

DRONNINGLUND STORSKOV

Haldbjerg

Hjorthøj

Vognbakke

Skårbjerg

Donsted

Skovvinderbolig

Skyttøstet

Frederiksminde

Ottesgård

Lisehøjgård

Fruerhøj

Somose

Tyvelund

Ottesled

Guldborg

Trsf

Ottesgård

Trsf

Trsf

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Ottesled

Vindmølle

Fodermesterhus
Parkeringsplads

Ikke museets
Dorf nye skole
Hjemmeværnsgård

Dorfgade

Freded

Vedvarende græsmark

Sivsump

Mølledam

Fiske-
trappe

Vand-
mølle

Ikke museets
Dorf gl. skole
Musikhus

Storskovvej

Møllebæk

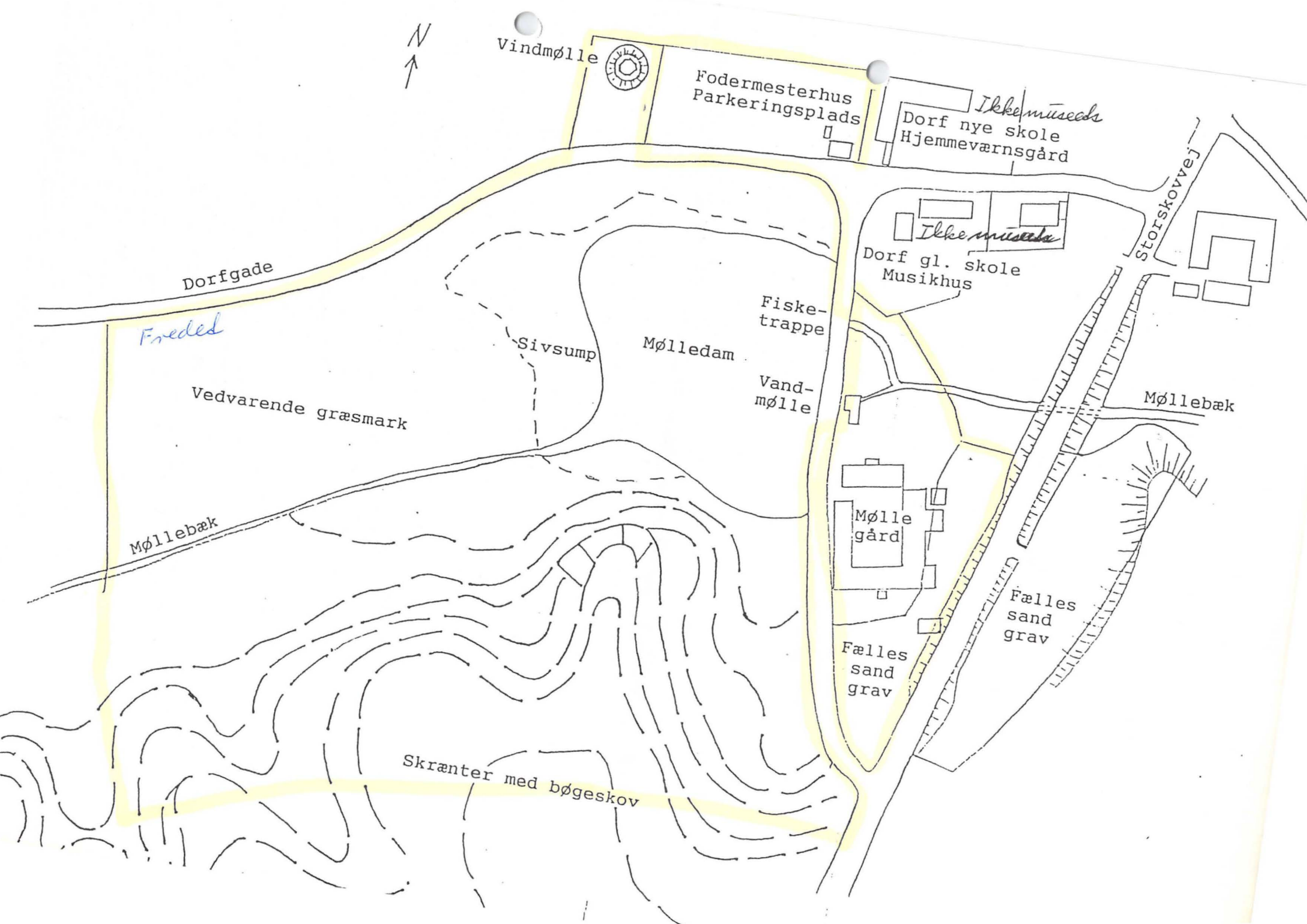
Møllebæk

Mølle
gård

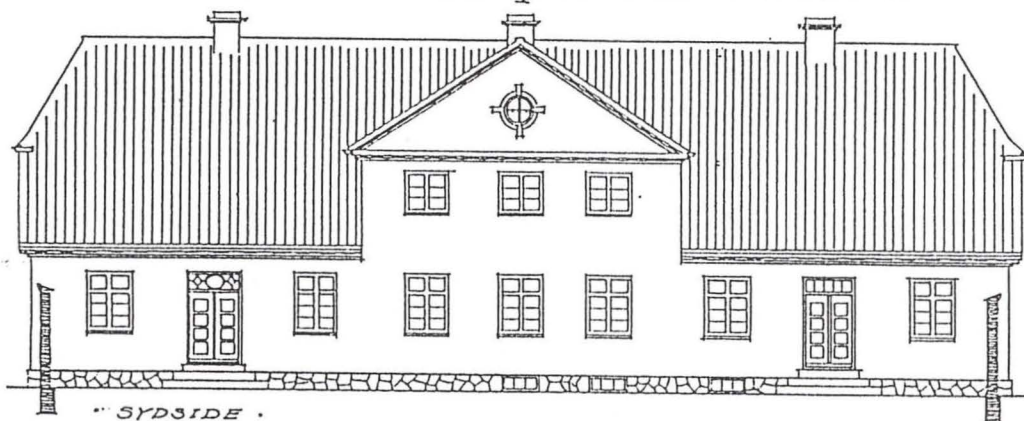
Fælles
sand
grav

Fælles
sand
grav

Skrånter med bøgeskov

° DORF MØLLEGÅRD °

DORF MØLLE

NATUR og KULTUR i BALANCE

Vandløb, rørsump, mølledam, vandmølle, fisketrappe
Vindmølle, møllegård, have, bøgeskov og dybe slugter

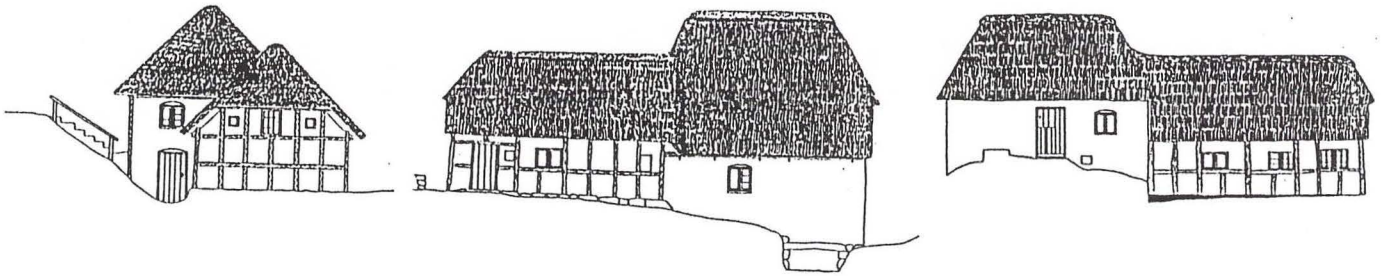
Museumsforeningen for Dronninglund kommune har gennem velvilje fra Dorf Mølles arvinge fået mulighed for at erhverve Dorf Møllegård med vandmølle og mølledam - hele bygningskomplekset - og et fredet areal på ca. 7 ha.

Dermed er der åbnet mulighed for at etablere et informations- og servicecenter for naturformidling af Jyske Ås og Dronninglund Storskov i nogle usædvanlige kulturhistoriske rammer.

Møllegårdens historie, udvikling og hidtidige drift her på kanten af Jyske ås rummer mulighed og baggrund for at vise en mængde natur- og kulturhistoriske sammenhænge og detaljer f.eks.

- Udnyttelse af vand- og vindenergi:
 - maling af korn (Vindmøllen og vandmøllen)
 - produktion af el (turbine og dynamo)
 - etablering af trykvandsforsyning (hævert)
 - springvand i haven (ved dammens vandtryk)
- resurceudnyttelse ved tøjstrenget vandsystem:
 - kildevand til drikkebrug i køkken
 - søvand til dyr, vask, toiletter m.m.
- skovens forarmning eller naturlige vedligeholdelse:
 - i den ene skovklædte slugt ned mod mølledammen har dyrene fået lov at grasse. Skranterne står nøgne med store, gamle bøge, et par vindfælder viser forfaldet.
 - i de andre slugte er der masser af unge træer og genvækst, her holdes skoven levende, men til gengæld er der ikke mulighed for vækst af de lyselskende survivalplanter som sås i bunden af den første slugt.

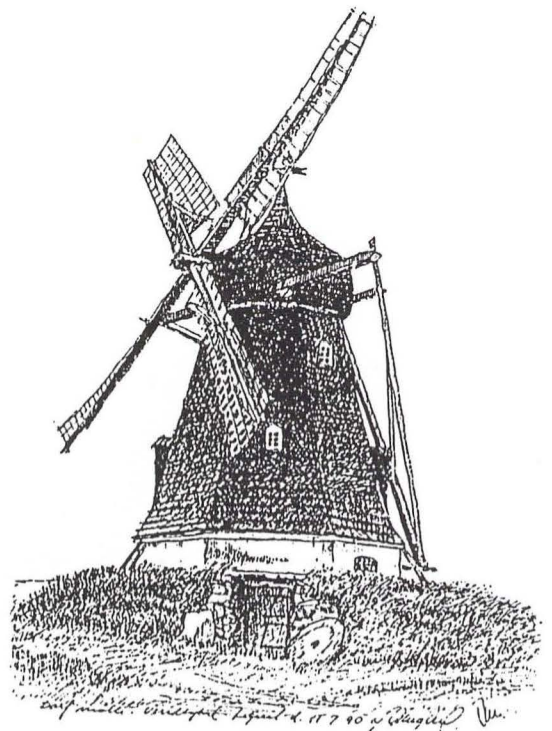
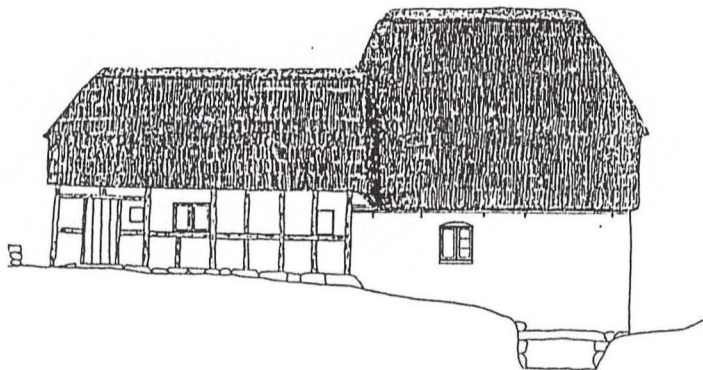
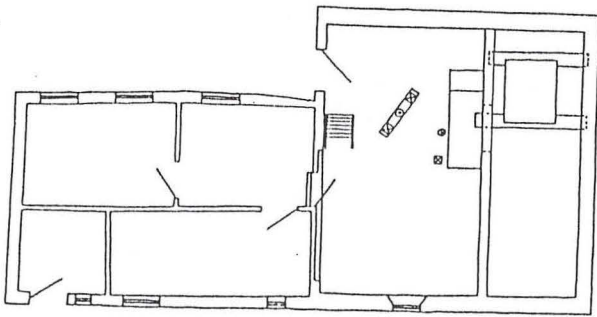
Dette blot nævnt som eksempler, mulighederne er utallige, og vil kunne udnyttes dels i perioder, dels i forhold til de besøgendes interesser.

Lidt om møllerne i Dorf:

Dorf Vandmølle nævntes første gang i matriklen 1664 og hørte under Dronninglund Slot frem til 1806, da den købtes til selveje af Anna Jensens oldefader. Vandmøllen består af grundmuret møllehus i 2 etager og sidehus med magasin og jævnstrømsanlæg i en etage i bindingsværk og med stråtag. Overfaldshjulet erstattedes 1921 af en Mahler turbine, der driver et jævnstrømsanlæg til møllegården, men også frem til 1980'erne har været brugt til kornmaling til gårdens eget brug, hvorfor mølleinventaret er bevaret.

Dorf Vindmølle er en kælderhollænder og bygget lige nord for mølledammen som hjælpemølle til vandmøllen 1887. Den var i drift ind til 1950'erne; i 1970'erne blev den overdraget Dronninglund kommune, der 1980 overlod den til Museumsforeningen. Vindmøllen er fuld intakt; den er åben for publikum om sommeren og sættes i gang og maler korn, når der er vind.

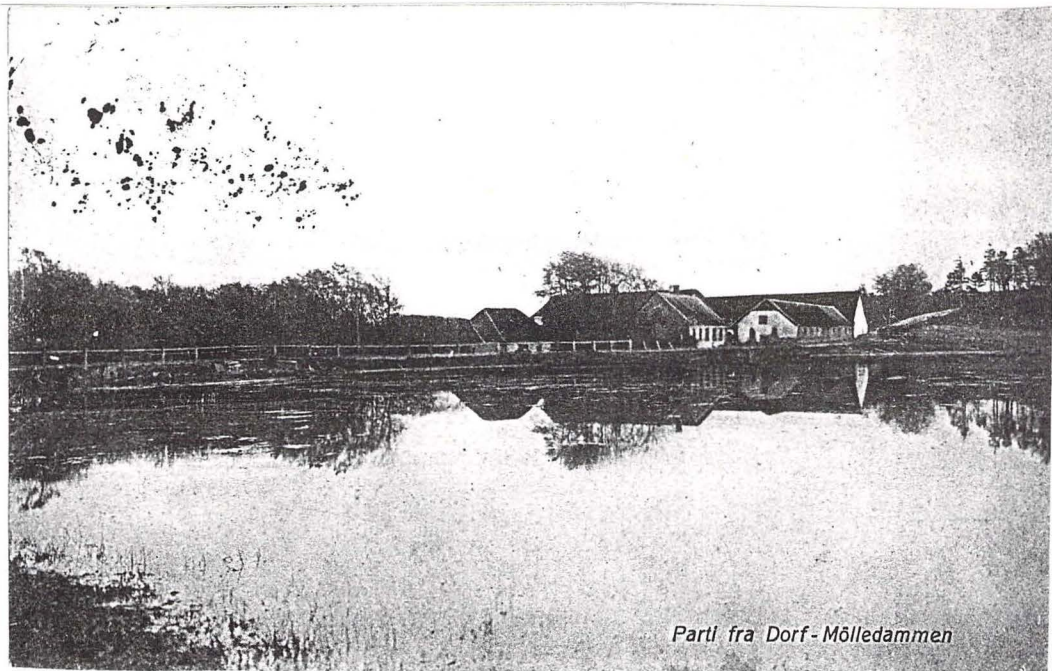

04. DORF VANDMØLLE

Arkiv No.: 10.02.09

HJØRRING AMT

Side/del:

Parti fra Dorf-Mølledammen

Kopi postkort; 0.1910

Bertil Larsen
DK-8260 VIBY J.

Dorf Vindmølle

- ✉ Storskovsvej, Dorf
9330 Dronninglund
- ☎ Telefon: (08) 86 15 06 (kustode) og
(08) 84 31 05 (Try Museum).
- ⌚ Åbningstider: 1.6 - 1.9: lørdage 14
- 17 og efter aftale.
Entre: Fællesbillet med Try Mu-
seum: Voksne: 5 kr. Børn: 2 kr.

■ ■ ■ Vindmøllen i Dorf er bygget i
■ ■ ■ 1887, som hjælpemølle til en
vanddreven mølle, der allerede eksiste-
rede i 1664. Vindmøllen er af hollandsk
type og bygget i den store møllebyggnings-
tid i sidste halvdel af forrige århund-
rede, da mølletvangen var blevet op-
hævet.

Møllen var i drift til 1950'erne.
Når vindforholdene tillader det, sættes
møllen igang hver lørdag i juli måned.

MUSEER, NORDJYLL.
1983

Dorf vindmøllen blev bygget i 1887 for at aflaste vandmøllen, som ikke fungerede, når der var tørke eller frost. Efter en omfattende restaurering kunne kulturudvalgsformand Erling Nielsen (tv) i 1980 overdrage møllen til Museumsforeningen repræsenteret ved formanden Ove Thomsen

Foto: Carl Th. Poulsen

Vindmølle fylder år

DORF: Vindmøllen i Dorf fylder 100 år, og i den anledning holder Try Museumsforening åbent hus i møllen i eftermiddag. Er der vind, sættes møllen i gang.

Det forlyder, at der stadig er rugmel til salg. Det er mel, som er malet på en gammel-dags kværn som den i Dorf,

og det er efter sigende særligt godt til bagning.

Vandmøllen i Dorf fungerede ikke, når der var frost eller tørke. Da efterspørgslen efter malet korn steg kraftigt i løbet af 1800-tallet, byggede man vindmøllen for at aflaste vandmøllen.

Vindmøllen var i brug

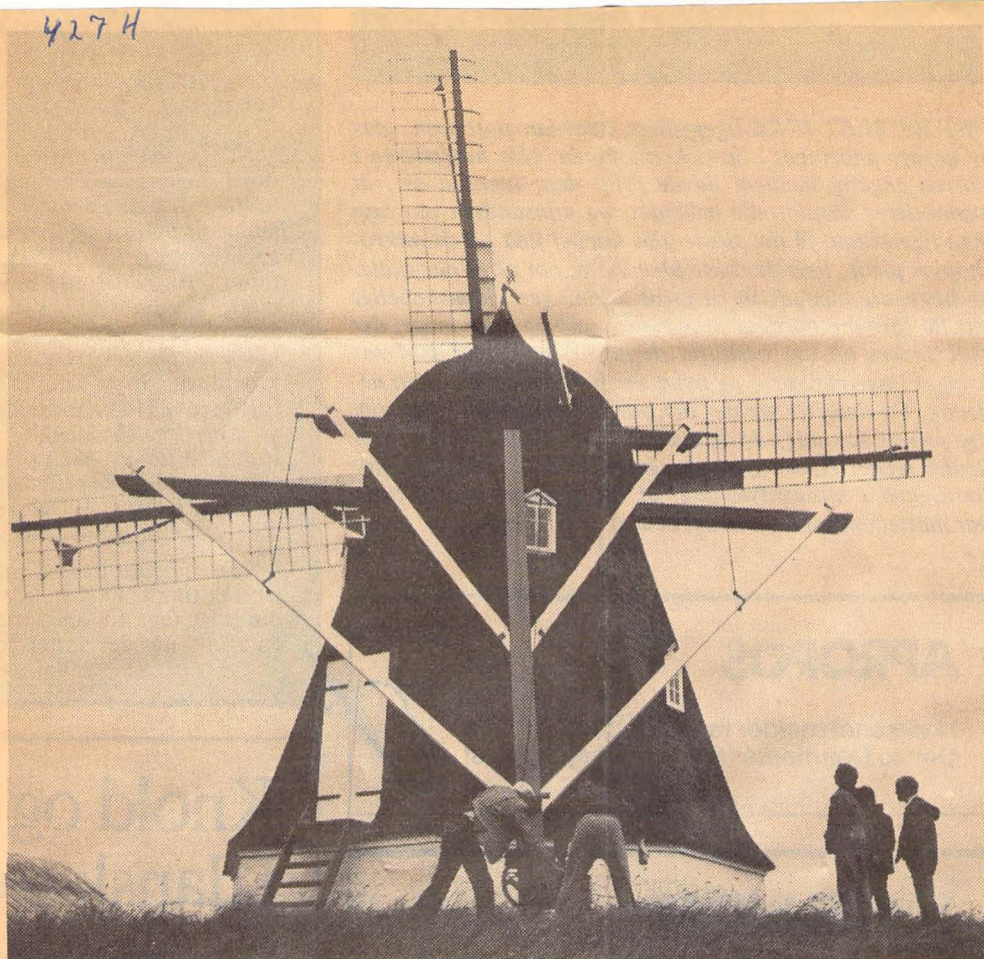
frem til 1950'erne, og i 1970 blev den restaureret af Dronninglund Kommune, som nu ejer møllen. I anledning af 100-året har det grønne hold givet møllen endnu en ansigtsløftning i år.

Kommunen har overladt fremvisningen af møllen til Try Museumsforening.

Udklip af Aalborg Stiftstidende

9000 Ålborg, den
Kildeangivelse uden ansvar

31 OKT. 1987

Dorf Vindmølle, som den i al sin pragt tager sig ud efter blandt andet beskæftigelsesarbejderes restauration og maling i dag. Den fylder i år 100 år, og det markeres ved åbent hus i morgen.

Dorf Vindmølle runder 100 år

Åbent hus i morgen

Dorf Vindmølle fylder 100 år i år, og museumsforeningen i Dronninglund Kommune holder derfor åbent hus i morgen eftermiddag. Er der vind, sættes møllen i gang. Og man har stadig rugmel til salg til publikum!

Museumsinspektør Trine Nielsen, Try Museum, fortæller i den anledning til VT:

— Mel malet på en gammel kværn som i Dorf skal efter sigende være særlig godt til bagning.

Museumsinspektøren fortæller videre, at møllen i år er blevet malet som et beskæftigelsesprojekt under det grønne hold. Det har givet et pænt resultat.

Trine Nielsen fortsætter:

— Vindmøllen er i år 100 år, men mølleriets historie i Dorf går meget længere tilbage.

Vindmøllen blev bygget som hjælpemølle til Dorf Vandmølle, der eksisterede allerede 1664. Dorf Vandmølle ejedes helt til 1806 af Dronninglund Slot, der fæstede - lejede - møllen ud til mølleren.

I 1688-matriklen fortæl-

les om Dorf Vandmølle, at den bruges med en kværn, drives med overfaldsvand, som samles af skovbække og lidet væld, kan male noget lidet sommer og vinter undtagen i tørke og frost, søges af nogle få i sognet og

giver årlig afgift til Dronninglund 10 tønder mel.

Her får vi også forklaringen på, at der kom en vindmølle i Dorf, nemlig problemer med at drive vandmøllen i tørke og frost.

Og allerede i 1755 ansøgte mølleren i Dorf Dronninglunds ejer, grev Moltke, om at måtte erstatte vandmøllen med en vindmølle. Det måtte han godt, blot vandforsyningen holdtes intakt til eventuel anden brug som stampemølle, sømsmedie og lignende., Dette krav har åbenbart medført, at planen blev opgivet.

Trine Nielsen siger videre:

— I 1806 blev møllen købt til selveje af Christian Jensen, hvis slægt stadig ejer vandmøllen og møllegården. Det var hans barnebarn, der i 1887 lod Dorf Vindmølle bygge. Det var ikke tilfældigt, at vindmøl-

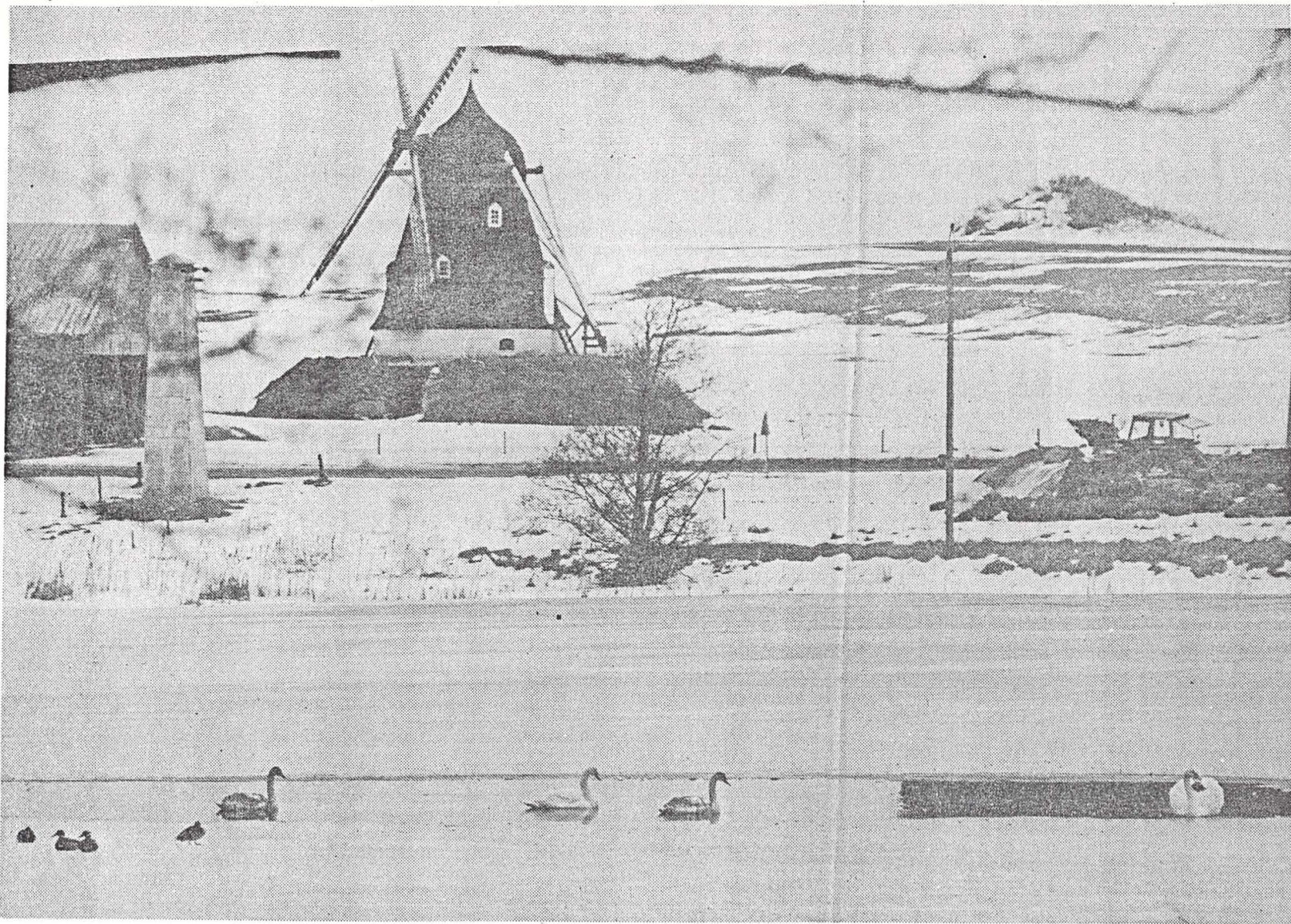
len blev bygget netop på den tid, for efterspørgselen efter malet korn var steget kraftigt i løbet af det 19. århundrede på grund af stigende kornproduktion og indførelsen af malet korn (grutning) til foder.

Vandmøllen fik i 1921 indlagt turbine, der driver en kværn, men også et jævnstrømsanlæg til lys i møllegården. Til vandmøllen er der ikke offentlig adgang.

Museumsinspektøren slutter:

— Vindmøllen ejes af Dronninglund Kommune, der har overladt fremvisningen og formidlingen til museumsforeningen. Den var i brug indtil 1950'erne og blev restaureret af Dronninglund Kommune i 1970'erne.

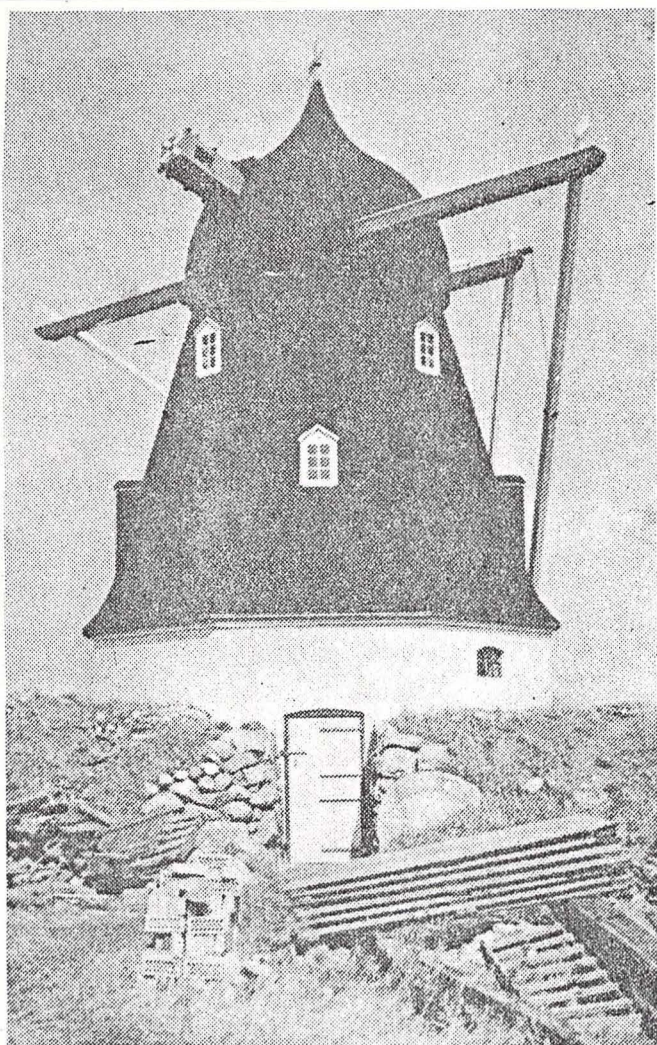
jp

Foråret så sagte ^{VT}
kommer... 2 3/2 1980

Selv om sneen endnu ligger meterhøjt visse steder, er der dog tegn på, at foråret er på vej. Det kan bl. a. ses af svanernes og ændernes opførsel i Møllesøen i Dorf ved Dronninglund. Vinteren igennem har der været hul i isen, men ikke et stort hul. Nu bliver hullet imidlertid af sig selv større, og svanerne og ænderne har mere plads at boltre sig på. Fuglene er blevet betydelig livligere, end tilfældet har været i de seneste måneder. Foråret er på vej, hvilket også ses af de svindende snemængder.

VENDYKSEL TIDENDE
23. FEB. 1980

MALER IGEN KORN ★ Møllen i Dorf ved Flauenskjold kommer atter til ære og værdighed og skal igen male korn. Møllen skal tillige danne ramme om et møllemuseum med udstillinger om vind- og vandkraft, ønsker museumsbestyrelsen for museet i Try.

VENDSYSSEL TIDENDE
08. April 1978

Hvis det blæser nok, vil Try Museum hver lørdag indtil 1. august sætte Dorf Vindmølle i gang med at male korn. Siden billedet blev taget, er vingerne kommet på plads.

Udstilling om den gamle møbelfabrik

TRY: Gammelt håndværk genoplives i Try i denne tid. Museet har en udstilling om Dronninglunds gamle polstermøbelfabrik, og der er arbejdende værksteder på husflidsskolen, museet og i smedjen ved siden af museet. Aktiviteten i værkstederne foregår indtil 2. august.

På mandage arbejder drejeren på husflidsskolen, på tirsdage smedes der jern. Der filtes uld om onsdagen, og på torsdage laves der stoftryk. På fredage kartes og spindes uld. Hvis der er vind nok, sættes Dorf Vindmølle i gang med at male korn på lørdage-

ne. Søndagenes aktiviteter skifter.

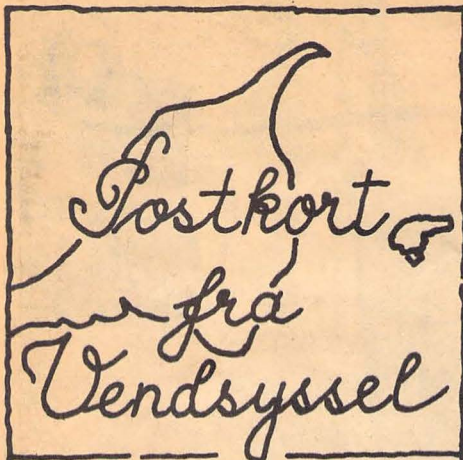
I går viste Ninna Schøtte, hvordan man filter uld. Ulden spændes ud over en papform og vædes med sæbevand. Herefter æltes det hele godt igennem med fingrene og rulles til sidst ind i en slags rullegardin. Her skal det gnubbes, og efterhånden vil uldfibrene blive presset sammen til et stykke filt. Kustoden på Try Museum, Ebba Jørgensen, fortæller, at man kan lave en alpehue af filten.

Når man har valgt at udstille om polstermøbelfabrikken, er det fordi, den er en typisk virksomhed for stationsbyen, og fordi dens oprettelse fortæller om industrisamfundets udvikling i dette århundrede.

Mekaniseringen gjorde møbelfremstillingen til fabriksarbejde, 1940-50 gav fabrikkens gode afsætningsmuligheder, mens udviklingen i 1960'erne gjorde fabrikken urentabel. Den lukkede i 1986.

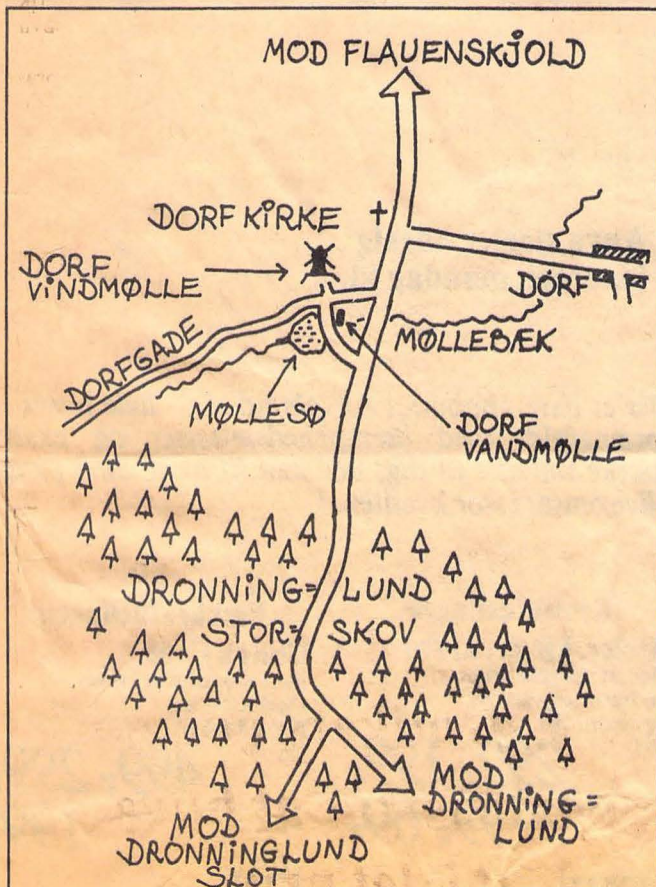
På museet kan man besøge udstillingen »Håndarbejde i 100 år«, der ligesom den »døde« udstilling på husflidsskolen er åben hver eftermiddag frem til 15. september.

Samlingsbind:

Tekst og tegning:
Joul Andersen.

Møllerne ved Dorf - vindmøllen

Overfor Dorf vandmølle og mølledam ligger en vindmølle, Dorf vindmølle. Den blev opført i 1887 af møller Chr. Jensen, som drev møleri i den gamle vandmølle. Vindmøllen blev opført på en tid, hvor landbrugets produktion var øget kraftigt dels p.g.a. eftervirkningerne af landboreformen og dels p.g.a. den tekniske udvikling, der havde fundet sted i årene forud. Den større kornproduktion bevirkede, at vandmøllerne og gårdenes håndkværne ikke længere slog til. Vindmøller skød op overalt. Dorf vindmølle har været i brug indtil 1952, hvorefter den begyndte at forfalde. I årene 1970-77 tog man fat på at restaurere møllen, og i dag fremtræder den i fin og velholdt stand.

I underetagen findes en stor sigte samt melaftapningssteder fra kværnene ovenpå. På kværnloftet, som ligger på næste etage, findes to kværne. Den ene har en kunststen, men den er også kun beregnet til maling af grutting til grisene. Den anden derimod er en natursten, som blev anvendt til det fine flormel. Foruden disse to kværne findes der også et pilleværk, som blev brugt til afskalning af korn. Intet gik til spilde, skallerne beholdt mølleren til sine egne grise. I gamle dage fik mølleren ikke penge for sit arbejde, men derimod »toldede« han, hvilket vil sige, at han tog en part af det indleverede korn til sig selv. Til dette brug anvendte han et toldmål. Mølleren var som regel en af de mest velhavende mænd i sognet, og han fik ofte skyld for, at han snød med sit mål. På kværnloftet findes også en elevator til de tunge sække samt en »hvæger« til grynfremstilling.

Øverst oppe, i møllehatten, findes den store skråstillede aksel, der bærer de tunge møllevinger, som har et vingefang på ca. 18 meter. Akselen er fremstillet af egetræ og lejet er lavet af granit. Alt er holdt i god stand og møllen kan stadigvæk løbe rundt og male korn. Møllen er en hollandsk mølle. Denne type møller med en løs hat, der skal drejes efter vindretningen, stammer oprindeligt fra Holland. Som man kan se på billedet, står møllen »i saks«, hvilket betyder, at møllevingerne er stillet på skrå. Når der fandt en begravelse sted i sognet, kunne mølleren, til ære for den afdøde, finde på at stille møllen »i kors«, hvilket så mere højtideligt ud. De to møller, dammen og møllegården ligger i en smuk natur i kanten af Dronninglund Storskov, og i stedet tiltrækker hvert år mange besøgende.

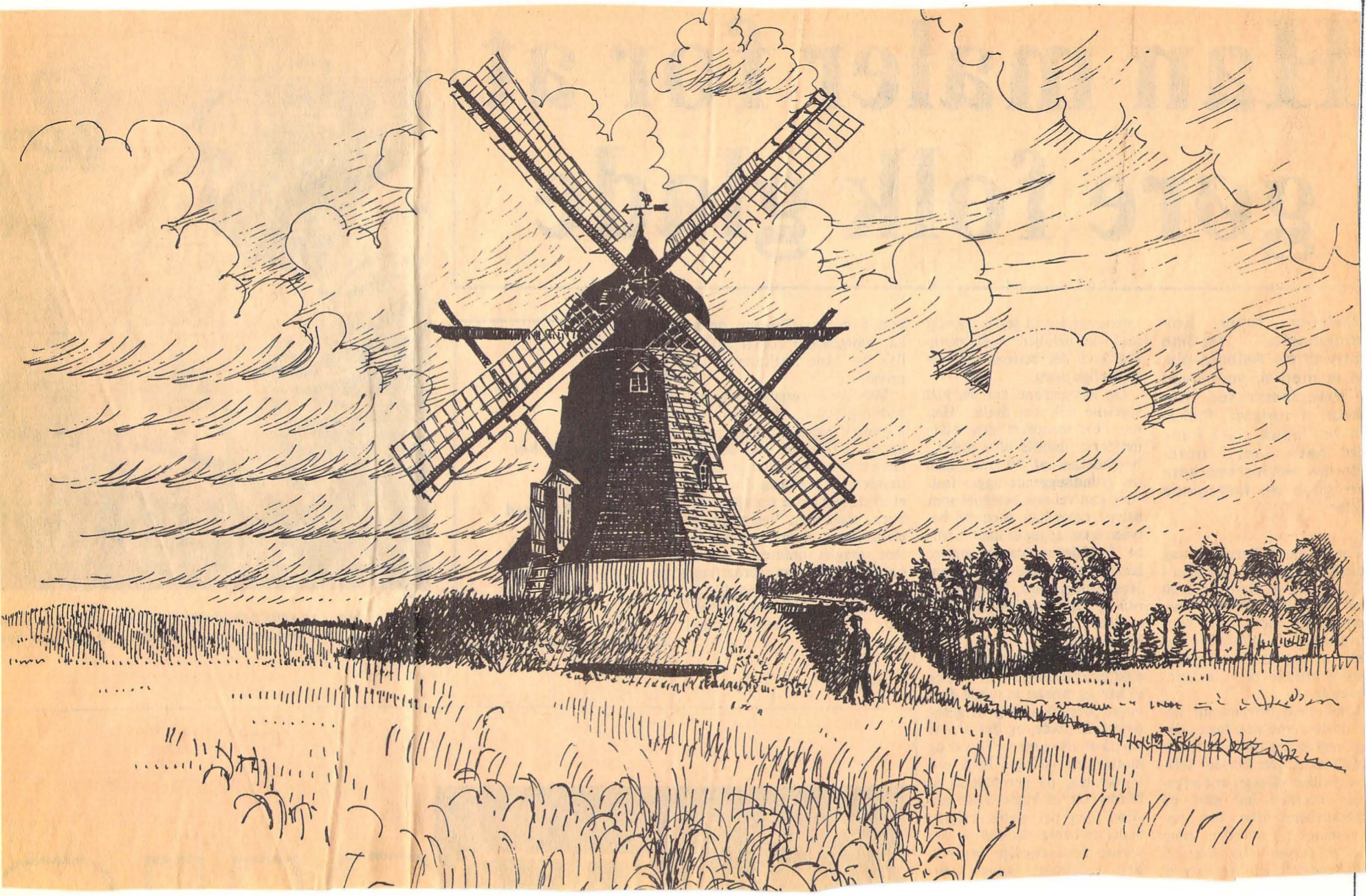
Vindmøllen er tilgængelig for publikum hver lørdag i sommermånederne fra kl. 14-17. Den første lørdag i måneden maler møllen mel, hvis der ellers er vind nok! Entrebilletten gælder samtidig til et besøg på Try museum, som møllen sorterer under.

Bertil Larsen
DK-8260 VIBY J.

02 DORF MÖLLE

Arkiv reg. no.: 16.02.09

Samlingsbind:

VENDSYSSSEL TIDENDE 07. JULI 1987.

003
271286

05. DORF VINDMØLLE

Dronninglund sogn, Dronninglund hrd.

Hjørring amt.

Arkiv reg. no.: 10.02.09

Vindmølle/ ⚙

Matr. no.:

Synonym:

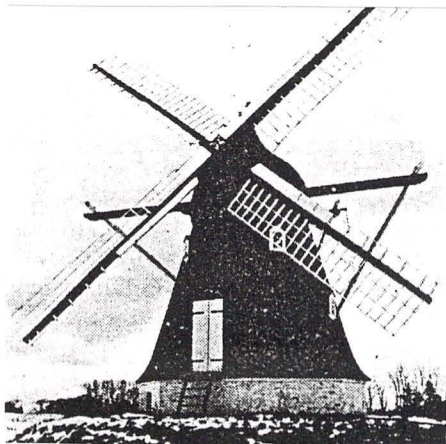
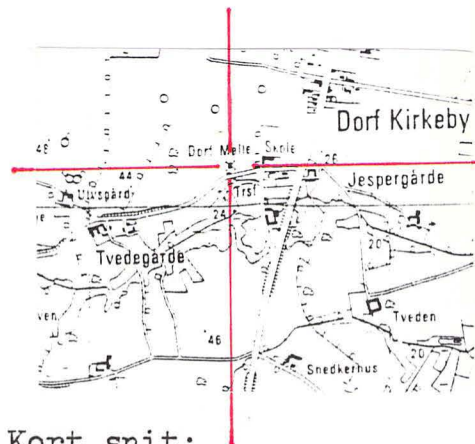

Foto:

Kort snit:

Film/ neg. no.:

Fredning:
andet:

Alment iøvrigt:

- Dorf Vindmølle opførtes 1887 som hjælpekraft for den nærved liggende vandmølle af samme navn. Se denne: Dorf Vandmølle, 04. - 10.02.09.

- møllen er af "jordhøjs-type" med undermøllen delvis nedgravet i højfylden, hvortil der er adgang via bortgravning. Undermøllen rummer ogsaa brohestene. 8-kantet sat i teglsten.

- 8-kantet krop i træ til hatten, spaanklædt. Løgformet hat, spaanklædt. Krøjning med svans og sejlrigning. Vin-gefang 22 alen.

- møllen er sammen med vandmøllen restaureret og bevaret af en lokal kreds i samarbejde med Try Museum.

Nuv. ejer:
adresse:

Registrant:

Bertil Larsen

dato: 04. Juli 1974/1991

tyske kystbefæstning i Nordjylland 1940-45. *Vend-
syssel Årbog*, 1990.

Hendriksen, Knud: Våben i Klitterne. København, 1983.

Hubatsch, Walther: Weserübung. Die Deutsche Besetzung von Dänemark und Norwegen 1940. Göttingen, 1960.

Koop, G. & K.-P. Schmolke: Die Panzerschiffe der Deutschland-Klasse. Bonn, 1993.

Lohmann, W. & H.H. Hildebrand: Die deutsche Kriegsmarine 1939-45. Bind I-III. Bad Nauham, 1956-64.

Schwartz, Niels: Skagen besat 1940-1945. Skagen, 1995.

Utrykte kilder

Christensen, Jens Ole: Registrant over tyske befæstningsanlæg i Skagen kommune. Bangsbomuseet, Frederikshavn, 1990.

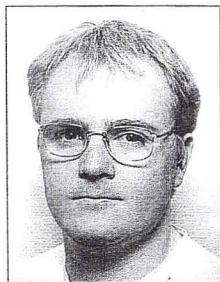
Kriegstagebuch des Marinebefehlshabers Dänemark, 06.04. - 31.12.1940, 01.04. - 30.06. 1942. Rigsarkivet, Håndskriftssamlingen XVI, pk. 17, læg 248 og pk. 19, læg 253 (i noter forkortet KTB Marbef.).

Kriegstagebuch des Kommandanten im Abschnitt Nordjütland, 30.04.1940-30.09.1942. Rigsarkivet, Håndskriftssamlingen XVI, pk. 23, læg 264 (i noter forkortet KTB K.i.A. Nord).

Kriegstagebuch des kommandierendes Admiral der Marinestation Ost, 09.04.-13.06.1940. Rigsarkivet, Håndskriftssamlingen XVI, pk. 16, læg 235 (i noter forkortet KTB Adm. Ost).

Geheimer Ostseestationstagesbefehle 1940. Rigsarkivet, Håndskriftssamlingen XVI, pk. 1, læg 11.

Register over skrivelser og rapporter 1940. Rigsarkivet. Generalkommandoens efterretningstjeneste, "Stockholmsarkivet", pk. LXXXI.

Jens Andersen

Carl Nielsens Allé 3 st.t.h., 2100 København Ø, f. 12/6 1968 i Hjørring. Cand.mag. i middelalderarkæologi og historie 1995. Siden efteråret 1996 Ph.D.-studium ved Odense Universitet i "Det tyske invasionsforsvar i Danmark 1940-45". Skriftlige arbejder: artikler om tyske befæstningsanlæg i bl.a. *Vendysssel Årbog* 1990 og *Lokalhistorisk Årbog* for Hirtshals kommune 1993, 1994 og 1995.

Noter

1. Det er blevet antaget, at dette batteri blev opstillet i 1941 (Bonvig Christensen 1976 s. 59). Det må imidlertid være forkert, da der allerede 16. april 1940 omtales en opstilling af et batteri med danske kanoner. Opstillingen var afsluttet med indskydning 26. juni 1940, hvor det ses, at batteriet havde fire danske 12 cm kanoner. Det var den samme type kanoner, der stod i batteriet i maj 1945.
2. Hendriksen 1983 s. 203, Christensen og Andersen 1990 s. 52, Christensen 1990 s. 13.
3. Skagens Avis 10.04.1940
4. KTB Marbef. 14.04. - 04.06.1940. KTB Adm. Ost 09.04. - 24.05.1940. Ostseestationstagesbefehl nr. 44 von 6. Mai 1940.
5. Hubatsch 1960 s. 381
6. KTB Adm. Ost 10., 16. og 17.04.1940. Lohmann & Hildebrand II 84 s. 2 og III 291 s. 6.
7. KTB Marbef. 12.04.1940, 24.05.1940. KTB K.i.A. West 15.04.1940, 21.04.1940.
8. Koop & Schmolke 1993 s. 77ff.
9. Koop & Schmolke 1993 s. 35-42.
10. Kanonerne havde den tekniske betegnelse 8,8 cm SK L/76 C32 in Doppellafette C31. Koop & Schmolke 1993 s. 38.
11. KTB Adm. Ost, oversigt 15.05.1940.
12. KTB Adm. Ost, oversigt 09.04.-24.05.1940. KTB K.i.A. West 11.05.1940. Jfr. Böhm 1993 s. 44.
13. KTB Marbef. 15.06.1940, 26.06. 1940. KTB K.i.A. Nord 26.06.1940, 08.07.1940 m. bilag.
14. KTB Marbef. 11.08.1940, 15.08.1940. Jfr. Böhm 1993 s. 44 og Lohmann & Hildebrand II 235 s.4
15. KTB K. i. A. Nord 01.09.40.
16. Bangsbo Museum og Arkiv, foto B. 22.332 og 22.333
17. Bangsbo Museum og Arkiv, foto B.1288
18. Skagens Avis 25. 06. 1940; jfr. Schwartz 1995 s. 10.
19. Stockholmsarkivet, pk. LXXXI/80, læg 30 Frederikshavn (politikreds).
20. KTB Marbef. Stand der Festungsarbeiten am 15.4.42, s. 1334.
21. KTB Marbef. 14.01.1941.

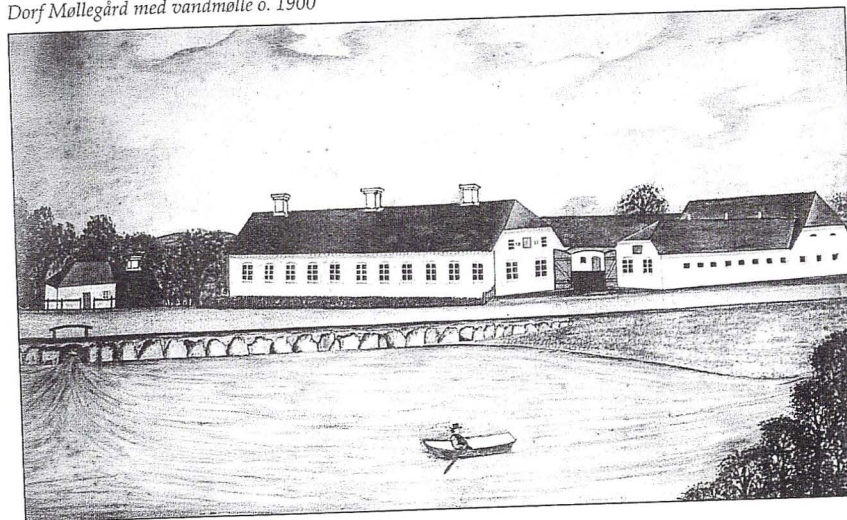
Dorf Vandmølle før og nu

Af Anna Kathrine Nielsen

Et enestående møllemiljø i Dorf ved Dronninglund Storskov vil i 1997 blive tilgængeligt for offentligheden som museum.
Fagfolk betegner det som enestående, at der her er bevaret vandmølle, vindmølle og møllegård intakt. I Dronninglund kommune er af 10 eksisterende vandmøller omkring år 1800 i dag kun bevaret Dorf og Østermølle. Ved Østermølle

er kun bevaret møllesø med dæmning og møllehus, der imidlertid brændte 1919 og 1926 og omkring 1950 tømtes for alt inventar; i dag er det åbent for publikum om sommeren med udstilling om mølleriets historie.
I Dronninglund kommune er den ældste, kendte vandmølle fra middelalderen og udgravet i Bolle 1938 af Nationalmu-

Dorf Møllegård med vandmølle o. 1900

04. - 10.02.09

Karen Jensen Møller (1876-1933)

Jens Jensen (1873-1951)

seet på initiativ af Try Museum. Denne mølle er uden tvivl bygget af nonnerne på Hundslund Kloster (senere Dronninglund Slot). Det var en primitiv skvatmølle med vandret møllehjul, som har haft en beskedent kapacitet.

De skriftlige kilder omtaler en vandmølle i Nr. Ravnstrup 1503, ved Voergård og i Idskov 1578, og i 1581 vandmøller i Østermølle og ved Dronninglund Slot, i Dal ved Hjallerup og Aså. 1640 er der kommet vandmølle i Klokkeholm, 1664 i Kvisselholt og Dorf, 1671 i Kobbermølle og 1688 i Skovmølle ved Flauenskjold. Alle disse møller er oprettet af kloster eller herremand; først 1834 oprettes Løgtved eller Røverstedbro vandmølle af en borgerlig person.

I perioden 1753-1800 var der bygget 6 vindmøller i kommunen, nemlig Nørkær o. 1600, Roeslund og Holtegård

1753 og Sørå, St. Langheden og Kvisselholt før 1791. Nørkær var en fæstegård under Gettrup og havde ved frasalget til selveje 1799 øde mølleskyld, men den nye ejer opførte straks en ny vindmølle; det vides ikke, om Nørkær førhen også havde en vandmølle. I løbet af 1800-tallet kom yderligere 16 vindmøller til i Dronninglund kommune, Aså 1845, Østermølle 1851, Gl. Dal 1857, Mejsig 1866, Try Møllegård 1869, Skellet Ørsø 1870, Skovmølle og Dronninggård 1871, Kobbermølle 1872, V. Idskov 1873, Agersted og Klokkeholm 1877, Kærsgård ved Hjallerup og Brøndens Mark ved Thorup 1878, Chr. Thomsen Skellet 1880 og 1887 Dorf. Af vindmøllerne er Dorf den eneste bevarede; den er stadig fuld intakt og arbejdende museumsmølle. Dorf Vandmølle nævntes første gang i matriklen 1664. Den havde 1 kværn og

var ansat til 5 tdr. 4 skp. 2 fjerdingkar 2 album hartkorn. Udsæden var 4 skp. rug og 4 skp. byg og høavlen 5 læs. Møllen beskrives i matriklen 1688 således:

Den drives med 1 kværn, drives ved overfaldsvand, som samles af skovbække og lidt væld, kan male noget lidet sommer og vinter undtagen i tørke og frost. Stenenes bredde 3/4 alen fra løberens øje. Søges af nogle få i sognet, skylder årlig i landgilde 10 tdr. mel, som nogenlunde kan svares. Jordskylden var 7 skæpper 2 fjerdingkar 2 album hartkorn og mølleskyld 2 tdr. 5 skp. 1 frd. hartkorn.

Dorf vandmølle var fæstegods under Dronninglund Slot frem til 1806, da den købtes til selveje af Anna Jensens oldefader. 1688 var Ole Clemmensen fæster, og 1755 Søren Olesen, der ansøgte om at bygge en vejmølle i stedet for vandmøllen. Men Dronninglunds ejer, grev Moltke, sagde ja på betingelse af, at fæsteren holdt vandets løb vedlige, så der måske kunne indrettes en liden stampemølle, sømsmedie eller lignende. Så vindmøllen blev der ikke noget af.

Søren Olesen forsøgte at få svigersønnen, Oluf Jakobsen, ind som efterfølger 1761. Men han kunne ikke udrede de 150 rdl., der krævedes i indfæstning. Så kom Cornelius Frederik Müller ind i billedet, men han kunne heller ikke udrede indfæstningen, der nu ved nedsat til 100 rdl.

Det blev Mikkel Andersen fra Grenå, svigersøn til Ravnstrup Mølle, der fik møllen i fæste.

1776 er imidlertid Jens Jensen fæster, men han borttrømte, og 1779 blev Chr. Fahnø trolovet med den forladte møllerkone, Margrethe Christensdatter, og

fæster samme sted. 1795 er Fahnø stadig på møllen og har forøget hartkornet for ager og eng med 1 frd. 1 alb. indtaget jord.

1806 kom Christen Jensen i Rævdal til. Han var gift med enken efter mølleren i Dronninglund Mølle, Carl Vilhelm. Carl Vilhelm var kommet med brigader Halling fra Indien og blev som voksen døbt i den kristen tro. Han var en skikkelig mand; men ved et gilde efter brigaderens død kom han for skade at forsvare sin gamle herre. Det kostede ham livet, for et par dage senere blev han fundet druknet i en vandpyt.

Christen Jensen købte straks ved tiltrædelsen Dorf Mølle til selveje, men fortrød og døde som fæster 1833. Møllen blev nu købt for 1400 rdbl. sølv af søn-

Karen Jensen Møller med familie, Bolle Vestergård, o. 1900. Karen ses yderst til venstre.

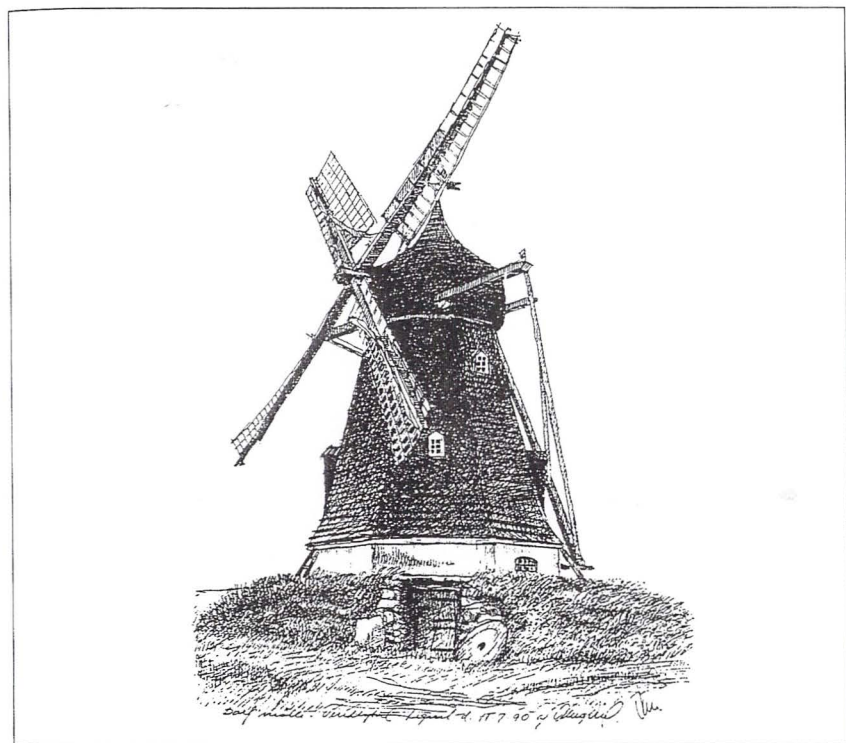
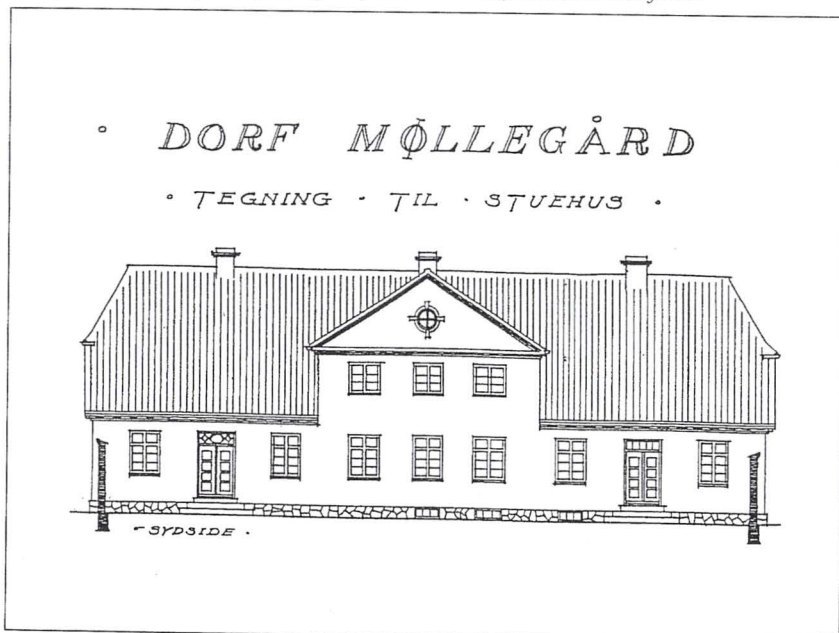
nen, Jens Christensen, hvis slægt har ejet møllen siden.

Jordtilligendet ved Dorf Mølle voksede lidt efter lidt: I matriklen 1844 angives gammelt ager og engs hartkorn at være 1 tdr. 7/8 alb., hvoraf de 7/8 alb. var skovskyld og særskilt skovskyld på 1 3/4 alb. Ager og engs hartkorn ansættes 1844 til nyt 1 td. 3 skp. 1 frd. 2 3/4 alb. Mølleskylden var derimod uændret 2 td. 5 skp. 1 frd.

I 1800-tallet var der gode tider for landbruget: Der var med de store landbore-former skabt forudsætninger for bedre

dyrkningsmetoder, og det stigende befolkningstal gav god afsætning, så der var nok at fortjene for mølleren. Han udbyggede også sit landbrug ved Dorf Mølle, og 1870 brandforsikredes en ny lade og dermed sammenbygget kostald. Byggeriet var i grundmur, brændte sten i kalk og med stråtag. Året efter blev også bygget nyt stuehus i samme stil: Det var 34 3/4 alen langt og 13 alen bredt og på 11 fag med tre skorstene. Folketællingen 1870 opregner 7 i møllens husstand: Jens Christensen på 59 år, hustruen, Sinne Johanne Andersdatter

Det nye stuehus til Dorf Møllegård, tegnet af arkitekt Charles Jensen, Nr. Sundby, 1924

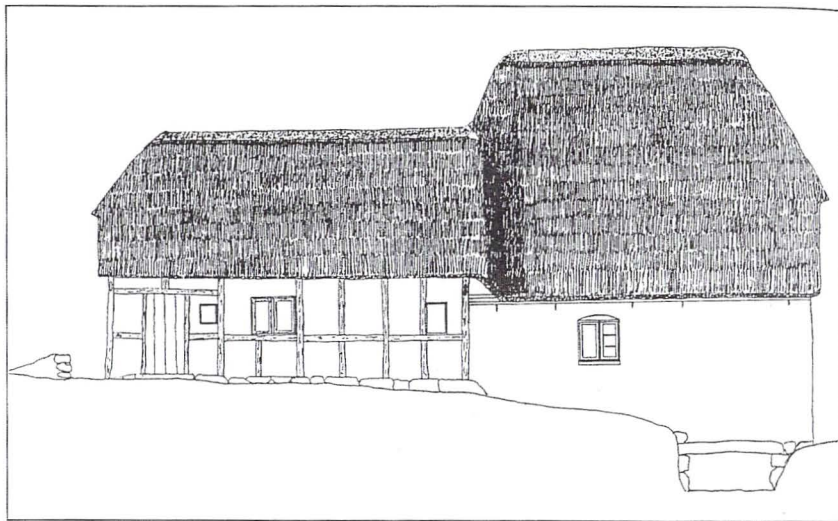
Dorf Vindmølle (tegning af Erling Vind, 1990)

født i Albæk sogn og 55 år, en søn, Chr. Jensen på 27, en datter, Karen Jensen på 18 år, en pige, en karl og en gift møllerkarl, Andreas Christensen på 46 år. Dennes kone nævnes ikke, så de har nok haft selvstændig bolig et andet sted. Der nævnes også Dorf Mølle, et hus, hvor Niels Chr. Jensen, 55 år og fattiglem, boede med kone og to børn. Det kunne være det foldhus, som ligger Munkebækvej 2. Et foldhus blev brugt til ly og

foder til kreaturer og lejedes gerne ud imod opsyn med dem.

Konkurrence fra oversøisk korn medførte i 1880'erne en omlægning af landbruget fra kornavl til kvægbrug, og Danmark gik over fra at være korneksportrende til at være kornimporterende. Men kornet til husdyrene skulle også males, og 1880'erne blev den store møllebygningstid.

1886 overtog sønnen, Christen Jensen,

Dorf Vandmølle, facade mod øst. Opmålt af Aalborg Tekniske Skole 1987

møllen med gård for 20.000 kr samt 4.000 kr i løsøre. Allerede 1887 byggede han en vindmølle til hjælp i travle tider og de perioder, der var vandmangel på grund af frost og tørke. Det var en kælderhollænder, opført fra ny af af møllebygger Jensen fra Stae. Den beskrives i brandforsikringen 1887 som en ottekantet vindmølle med diameteren 10 1/4 alen i kælder, 10 i 1. loft, 7 1/2 i 2. loft og 6 1/4 i 3. loft (hatten), i alt 249 kvadratalen. 6 år senere erklæredes den af forsikringen at være i god stand og forsynet med to kværne. Vandmøllen oplyses samme år at være uændret 478 kvadratalen og med bolig for staldkarl.

1890 er husstanden ved møllegården vokset lidt: Gårdejer, møller Christen

Jensen er 47 og gift med Berte Marie Larsen, 47 år, og har et barn, en søn, en ugift møllersvend, 2 piger og 2 karle. Den ene karl på 66 år var 1870 møllerkarl.

1901 er møllerfamilien den samme, men der var en møllersvend, en karl og to piger.

En mølle er en farlig arbejdsplads. De fleste møller har et eller flere liv på samvittigheden. I Klokkeholm Mølle blev druknede møllerens 2 børn o. 1900, og i Dorf Vandmølle blev møllersvend Bent Chr. Andersen dræbt efteråret 1907, da han ville rette på en aksel, medens møllen var i gang. Han blev trukket ind i maskineriet og dræbt. Ulykken blev opdaget af naboen, skolelæreren i Dorf

Skole, der hørte møllen gå i stå, og derfor gik derhen og fandt den døde.

Den dræbte stammede fra Gl. Skørping mølle, som en bror, Anton Andersen, havde, og var gift med en pige fra Thorsvad. Hun ventede sig og fik 1908 en søn, der blev opkaldt efter faderen. Han kom til at vokse op i Thorsvad, idet hans mor allerede døde 1918. Der udbetaltes ca. 7.000 kr i erstatning af ejeren.

Men Christen Jensen byggede videre på sit landbrug: På et udateret gårdbillede af den kendte gårdmaler, L.P. Pedersen (Skryds-Peter), der startede sin produktion under 1. verdenskrig, er kostalden

forlænget med 3 vinduer og laden fornyet med lige gavlvind og vejrhane. Desuden er et grundmuret, gulkkalket funktionærhus med tegltag placeret langs vejen uden for stuehuset.

1922 overtog Christen Jensens eneste barn, Jens Jensen, møller og gård. Han startede handel med korn og foderstoffer samme år og erstattede vandhjulet med en turbine, der ved siden af kværnen til melmalning drev en dynamo til jævnstrømsanlæg, der forsynede møllegården med el til belysning.

Vandforsyningen til gården var også speciel: Til drikkevand kom forsyningen

Dorf Vandmølle med vindmøllen i baggrunden. (Foto: Try Museum)

fra en kilde, og det øvrige forbrug hentedes i mølledammen gennem en hævert, der stadig kan ses ved vandmøllen.

Jens købte også jord til gården, nemlig Nymark syd for skoven, V. Dorf-marken og Kvisselholtingen. 1922 var jordtiligendend oppe på 103 tdr. land, det samme som i 1996. Der var stor kvægbesætning på gården, i 1922 22 køer og 27 stk. ungkvæg, stigende til hhv. 27 og 35 stk. i 1945, og den præmieredes flere gange. Også hesteholdet var af stor betydning, 3 heste i 1922 og 14 i 1945, og gav indtægter ved handel. Der var 35 svin og 4 får i 1922 og 40 svin og 6 får i 1945.

Jens var også virksom uden for hjemmet, idet han var meddirektør i Landbosparekassen i Aalborg og tog derud en dag om ugen. Desuden var han medlem af sognerådet i 1920'erne, initiativtager til Dorf Andelsmejeri og i repræsentantskabet for Sæby Svineslagteri.

Jens var 1901 blevet gift med Karen Jensen Møller fra Bolle Vestergård, Dronninglund sogn.

Karen angives i folketællingen 1901 at være mejerske. Mejersken arbejdede ved gårdmejerierne, der efter 1882 efterhånden erstattedes af andelsmejerier eller fællesmejerier. Familienskab mellem Dorf Mølle og Vestergård blev senere udvidet til Karens bror Kristen, der giftede sig med Jens's kusine, Bertine. Hendes mor, Karen, var faster til Jens. 1902 fik Karen og Jens en datter, der døde 4 mdr. gammel, men senere otte levende børn.

Under første verdenskrig tjente Jens så mange penge på hestehandel, at han fik

råd til at bygge det østre hus med vognport, svine- og ungkreaturstald og hestestald med karlekammer.

1924-1925 byggede de nyt stuehus efter at have flyttet fodermesterhuset hen på dets nuværende plads øst for vindmøllen. Stuehuset var tegnet af arkitekt Charles Jensen, Aalborg, og bygget af muremester Peter Rasmussen, Dronninglund.

Det er bygget i røde sten med tegltag og rummer 100 kvadratmeter kælder med gammeldags bageovn, 250 kvadratmeter stueetage med fire stuer og loft med fem værelser og kornmagasin. Prisen var også efter den tid anselig, nemlig 30.000 kr, nok til at bygge en halv snes landarbejderhuse.

Der er formentlig også 1925 sat trempel på kostald og lade. Bygningernes alder angives 1945 i værket *Danske landmænd og deres indsats* at være fra 1914 og 1925, og på et gårdbillede fra 1930 ser husene ud som i dag.

1926 fejrede ægteparret sølvbryllup i deres nye hus, et sølvbryllup af den rigtige slags, som man holder på landet, med mange gæster flere dage i træk. Men allerede 1933 døde Karen Jensen af leukæmi.

Om livet på gården fortæller et barnebarn, Højer Yde Skaksen, at Jens var en stolt bonde, der havde selvværd. Han havde et retsindigt væsen og færden og var ligefrem over for høj som lav. Dette kom nok til udtryk ved, at han spiste alene på kontoret (en af stuerne), børnene sammen med folkene, og hans kone sammen med pigerne i køkkenet. Andre steder ved større gårde så man herskab

og tjenestefolk skarpt adskilt og undertiden også med hver sin menu.

Han var trofast kirkegænger og havde fast plads i kirken. Jens Møller, som han kaldtes, deltog kun i driften af gården med at give kraftfoder og køre på rive-maskinen.

Hans kone, Karen, beskrives af Johanne Jakobsen som en fornuftig kone, der også var en dygtig husmor, som man havde respekt for. Der var 8 børn i hjemmet; de fik ingen opdragelse, men opdragede sig selv, og de hørte til de børn, der fik lov at komme i folkestuen. De havde ingen skoletaske, for skolen lå lige ved siden af. De havde deres katekismus med hjem, men tavlen i skolen. Det var et musikskole hjem, hvor man spillede på klaver, violin, harmonika og trompet. Børnene deltog i arbejdet i hjemmet fra 16-17-års alderen, og kom først ud at tjene i 20-års alderen, fordi man havde råd til at have dem hjemme, og der var arbejde nok til dem ude ved gården. Som en af dem engang udtrykte sig: *Vi har fået lært at bestille noget*. Alle børnene kom på højskole, pigerne også på husholdningsskole og drengene på landbrugsskole.

Ved faderens død i 1951 overtog de tre ugifte søskende, Jens, Karl og Anna gården med begge møller. Vindmøllen havde fået en renæssance under besættelsen, men i 1952 var dens tid uigenkaldeligt forbi. Vandmøllen fungerede derimod som mølle til 1963, og elværket til 1995.

Jorden blev efter 1950 dyrket i et 7 marks sædskifte. Der var 27 køer og tre spand heste, idet der lagdes vægt på

hesteopdræt som i faderens tid. 1971 fik gården præmie for 1. classes mælk. Fra 1950'erne tog man maskiner i brug. Der var ansat en fodermester, en karl og en daglejer.

Jens Møller stod for regnskabsføring, indkøb, grisene og mølleriet, Karl for markbruget, mælk og kostald samt heste. Anna stod for husholdningen.

Omkring 1970 blev hestene sat ud, og i 1978 var det køernes tur, og så måtte fodermesteren ud.

Familien i Dorf havde det skudsmål, at de kunne have folk, og de kunne fastholde folk.

Fra 1980'erne satsedes der på planteavl og løbekvier samt kalvekvier til græsning; der blev ved at være et meget stort høreal på grund af de store enge, der hørte til gården.

Jens døde 1990 og Karl 1992. Efter Karls død lejedes jorden ud. Turbinen med jævnstrømsanlæg var stadig i drift frem til januar 1995, selv om gården allerede før krigen havde fået lagt vekselstrøm ind til kraft og også måtte have det i stuehuset til fjernsynet.

Når turbinen blev holdt i gang så længe, skyldes det uden tvivl familiens trofasthed og interesse for Dorf Mølle og dens historie. For den var dyrere i drift end købestrom. I den ånd skal det også ses, at Anna ved nedlæggelsen af jævnstrømsanlægget ønskede vandmøllen bevaret ved en fredning, som desværre endnu ikke var vedtaget ved Annas død i 1996.

Familiens syn på slægten i Dorf Mølle er udtrykt således: *Vi er stolte, men mere taknemmelige over at stamme derfra!*

I de senere år gik husdyrbruget tilbage som på mange andre ejendomme, men agerbruget blev drevet fuldt moderne. Det, at vægten blev lagt på agerbrug, har betydet, at avlsbygningerne står uændret fra 1925. Stuehuset står også uændret fra den tid, det blev bygget.

Kilder:
Danske Landmænd og deres Indsats. 1945
Opmåling af vandmøllen ved Aalborg Tekniske Skole for Try Museum
Danske Møller. 1933
Folketællingerne 1870, 1890 og 1901
Oplysninger fra familie og naboer
Oplysninger fra Højer Yde Skaksen, Bolle

Tunfiskeriet fra Skagen

Af Thorbjørn Pedersen

I 1985 blev årets første tun i Skagen landet den 26. august og solgt for 57 kr kiloet. Næste dag blev nr. to tun landet, 275 kg og en kiloprís på 67 kr. Den første tun blev solgt til Sverige. Her bliver tunen serveret som bøf, stegt med løg og/eller svampe. Og tunen på 275 kg (18.475 kr.!) blev af Polar Fisk København solgt videre med det samme. En enkelt opringning til en af Københavns japanske restauranter var nok.

Disse to enlige tun fremkaldte erindringsbølger hos mennesker i Skagen, der engang havde oplevet det syn, at auktionshallen var fyldt med tunfisk. Stærkest hos de fiskere der engang havde fisket tun.

Der blev stille i 1960'erne efter nogle forrygende gode sæsoner efter tun i 40'erne og 50'erne.

Men hvornår begyndte egentlig dette fiskeri efter tun? Og havde det nogen betydning for Skagen?

I Danmark blev der observeret tun i Kattegat i perioden 1915-20, især ved Sjællands Odde. Ti år senere, nemlig i 1926, genoptog københavnske lystfiskere tun-

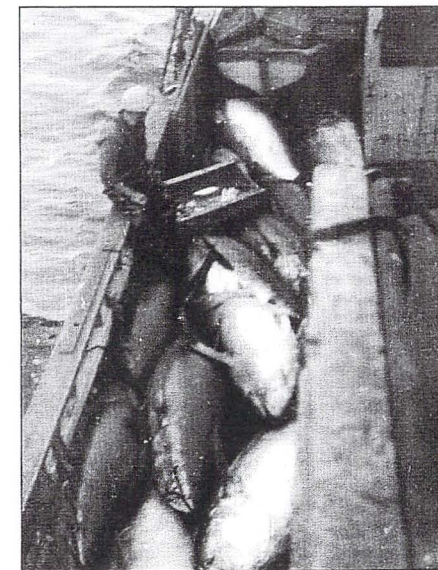
fiskeriet, atter ved Sjællands Odde, og det blev en dundrende succes sportsligt set. Lystfiskere fra hele Europa samledes i august og september i den lille havn på Sjællands Odde.

Første gang, at fiskeri efter tun nævnes i den lokale avis, er i august 1921. Da blev der ved Skagen fanget tun i to bundgarn. Fem tun i ét garn og én tun i det andet.

Anna Kathrine Nielsen

Født den 16. december 1946 i Try pr. Dronninglund. Cand. mag. i historie og samfundsfag. Museumsinspektør. Skriftlige arbejder: Fæstehold på Voergård og Rugtved (Vendsyssel Årbog 1977-78). Et museum i Try (Vendsyssel nu og da, 1980). P. Christensen Try (Vendsyssel Årbog 1984). Aggersborg 1500-1850 (Aggersborg i 1000 år, 1985). Try 1788-1988 - en landsby i 200 år, 1988. Bondehuse i Østvendsyssel (Vendsyssel Årbog 1993).

S.204 "Th. Gaihede" på tunfiskeri i Nordsoen i 1953 (Lokalsamlingen i Skagen)